

» Προσκύνα Κώστα τὸ σπαθί, προσκύνα τὴ ποδιά μου.

» Θὰ σὲ κερνάσω τουφεκαίς, θὰ σὲ κερνάσω βόλιχ.»

Κ' ὁ Κωσταντάρης φούναζε μὲ τὸ σπαθί στὰ δόντια.

» Ποτὲ ποδιά δὲ φίλησα, ποδιά κατουρημένη,

» Τώρα νὰ γῶς βρὲ κερατὰ μικρὲ κωλοπλημένε

» Τοῦ Κωσταντάρη τὸ σπαθί, τοῦ Χρόνη τὸ τουφεκί.»

Τσακίωντ' οἱ Τούρκοι πᾶν τραγιά, κ' ὁ Κώστας σὺν κεσέμ.

Μετὰ τὴν νίκην ὁ Κωσταντάρης, λαβὼν ση-
μαντικὰς ἐπικουρίας, ἐπέπεσε κατὰ τοῦ στρατοῦ
τοῦ δερβέναγα Ταχιο-Κώστα, ὅνπερ κατέκοψε·
λέγεται δὲ, ὅτι συλλαβὼν τὸν ἄνω δερβέναγαν
μετὰ δέκα ὑπαδῶν, ἐξέδειρε ζῶντα ἰδίαις χερσὶ,
καὶ ἔπειτα ὀβελίσας τὸν ἔψησεν ὡς ἀρνίον, ὑπο-
χρώσας τοὺς συναιχμαλωτισθέντας ἵνα στρέψω-
σιν ἐναλλάξ τὸν ὀβελόν.

Ἄφου δὲ παντελῶς κατεστράφη ἡ ἐπίφοβος
ἐκείνη στρατιά, ὁ Κωσταντάρης ἐπανκλαβὼν τὴν
ἀρματωλικὴν διοίκησιν, ἀφου συνεκρότησε σῶμα
πολυκριθμότερον τοῦ προτέρου, ἔγραψεν εἰς τοὺς
ἐν Δοιδωρικῷ καὶ Σαλόνις Τούρκους, προκαλῶν
ἵνα σπεύσωσιν εἰς ἀποζημίωσιν τῶν κατὰ τὴν
καταδίωξίν του παθόντων χωρίων, καὶ ἀπειλῶν
ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἔμπρησμοὺς καὶ σφαγὰς.
Περίφοβοι οἱ Τούρκοι εἰς τὸ ἄκουσμα γινόμενοι,
καὶ ἐκ τῶν προτέρων καλῶς γνωρίζοντες τὸν ἀ-
δάμαστον τοῦ ἀρματωλοῦ χαρακτήρα, ἔσπευσαν
ἵνα δι' ἐράνων συλλέξωσι τὰ πρὸς ἀποζημίωσιν,
ἀφου ἄλλως τε καὶ πρὸς ἔνοπλον ἀντίστασιν ἡδυ-
νάτων.

Οὕτω δ' ἐν τῇ ἀρματωλικῇ ἀρχῇ ἐδραιωθεὶς ὁ
Κωσταντάρης ἔζησε μέχρι τοῦ 1755, ὅτε ἀπέ-
θανεν ἀπὸ φυσικοῦ θανάτου. Ἐπειδὴ δὲ οὐδεὶς ἀ-
πόγονός του ἐπέζησε, τὸ ἀρματωλικὸν διαιμοιρά-
σθη εἰς τρία, ἐξ ὧν ἔλαβον τὴν μὲν περιφέρειαν
τῶν Σαλόνων ὁ Λάμπρος Τσεκούρα καὶ ὁ Βλα-
χαρμάτας, τὴν δὲ τῆς Δωρίδος ὁ Φιλῶρος Γιατα-
γάνας καὶ τὴν τοῦ Μαλανδρινίου ὁ ἐκ Βουνιχώρας
Βλαχοθανάσης, ἅπαντες τὸ πρὶν ὡς πρωτοπαλ-
λῆκαρα τοῦ Κωσταντάρη διαπρέψαντες.

Σημειωτέον δ' ἐν τέλει ὅτι ὁ Κωσταντάρης εἶχε
τρεις υἱοὺς, ἐξ ὧν οἱ μὲν δύο ἀπέθανον πολεμοῦντες
παρὰ τῷ πατρὶ, ὁ δὲ τρίτος, ὡς μικρότερος, μετὰ
τὴν τελείαν εἰρήνευσιν, ἐστάλη ὑπὸ τοῦ πατρὸς
εἰς τὸ ἐν τῷ νησιδριῷ τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου
(ἐν τῷ Κρισαίῳ κόλπῳ) γυμνασιεὶ διδασκαλεῖον
πρὸς ἐκμάθησιν τῶν ὑπὸ μοναχοῦ τινος διδασκο-
μένων Ψαλτηρίου, Ὀκτωήχου κλπ. ἐπειδὴ πκρ'
ἐλπὶδα ὁ υἱὸς οὗτος τοῦ ἀρματωλοῦ κατ' οὐδὲν
ἐφαίνετο τῷ πατρὶ ὁμοιάζων, ἀλλ' ἀντὶ πολεμικοῦ
ἀναγνῶντος χαρακτήρα ἐσημοίνετο, καὶ ἀντὶ τῆς

ἐπὶ γενναῖα καὶ ἥρωικὰ κλίσεως, εἰς οὐτιδανὰ καὶ
κακοήθη ἐτρέπετο. πολλὰ δὲ κατ' αὐτοῦ ὑπὸ δια-
φόρων παθόντων τῷ πατρὶ διεβιβάσθησαν παρά-
ποννα, ὁ ἀρματωλὸς, μόνον τὸ ἰδανικὸν τοῦ ἥρωι-
σμοῦ ἔχων ὑπ' ὄψιν καὶ ἀπέναντι τούτου πνίγων
πᾶν ἕτερον αἰσθημα, κληροδοτεῖ εἰς τὴν ἥρωοτό-
κον πατρίδα ἐν πρωτοφανὲς καὶ ἀμίμητον παρά-
δειγμα, ἰδίᾳ χειρὶ ἀποσφάξας μονογενῆ υἱόν, ὅστις
ἐπέπρωτο μίαν ἡμέραν ν' ἀμυρώσῃ τὰς δάφνας
τοῦ γηραιοῦ ἀρματωλοῦ! Τοῦ πρωτοφανοῦς τού-
του γεγονότος διεσώθη ἡμῖν οἰκτρὰ ἀνάμνησις
διὰ τοῦ ἐξῆς δημοτικοῦ ἔσματος.

Ὁ Κωσταντάρης κάθεται ψηλὰ στὸν Μπαλαγέρα,

Ἐπαινεῦσταν σε' ἄοματα, στὰ τρία τὰ πεδιά του.

Τὰ δυὸ τοῦ σκοτωθήκανε ἀντάμα στὸ πλεού του,

Τὸ τρίτο τὸ μικρότερο, στὸ δάσκιλο παγαίνει.

Κ' ὁ γέρο Χρόνης φούναζε 'πὸ μιά ψηλὴ βραχούλα'

«Κώστα πανέψου σε' ἄρματα, στὰ δυὸ τὰ πεθαμμένα,

» Μὰ τὸ μικρὸ ξελλήρησε κ' ἔγινε τρουπολόγος.

» Κλέβει κατσίκι τὸ πουρνό, κότσις τὸ μεσημέρι,

» Πῆρε τ' ἄλετρι τοῦ παπᾶ. τῆς Παναγίᾳς τὸ χέρι,

» Γκάστρωσε καὶ τὴν παπαδιά, κ' ἐσκότωσ' ἕνα βόδι.»

Κι' ὁ Κωσταντάρης τάκουσε βαρεῖα τοῦ καχοφάνη.

» Μωρὲ παιδί τῆς Ἑακληριάς καὶ τοῦ βιαβόλ' ἀγγόνι,

» Μοῦ 'ντροπίασες τὴ λεβεντιά, καὶ τ' ἄσπρα μου τὰ γένια,

» Κάλιο νὰ κλάψω μιά φορὰ, παρὰ νὰ κλαίγω πάντα.»

Τὸ γιγαγάνι τράβηξε καὶ σὺν ἀρὶ τὸ σφάζει.

Κ. Σ.

Ο ΣΤΕΦΑΝΩΘΕΙΣ ΜΟΥΣΙΚΟΣ.

ΔΙΗΓΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ μηνὸς μαρτίου τοῦ 1834
νεανίας τις μ' ἐπλησίασεν ἔμπροσθεν τοῦ παλα-
τίου Ρινουκίνη κατὰ τὴν γωνίαν τοῦ Ἱπποδρομίου
τῆς Ρώμης καὶ μοι εἶπεν

— Ἐπειδὴ ἔχετε τὴν εὐτυχίαν νὰ βλέπετε
καθ' ἐκάστην τὴν μητέρα τοῦ Ναπολέοντος, δὲν
θὰ ἀρνῆθῃτε, ἐλπίζω, νὰ μοι κάμητε μίαν χάριν,
καθὸ συμπατριότης.

— Ἄς καθήσωμεν εἰς τὸν ἥλιον ἐκεῖ, τῷ εἶπον,
ἔμπροσθεν τῆς αὐστριακῆς πρεσβείας, ὅπως συνο-
μιλήσωμεν περὶ τούτου.

— Πρὸ πολλοῦ, κύριε, ἡ Ἀκαδημία μὲ ἐστε-
φάνωσε διὰ τὴν ᾠδὴν μου « ἡ Ἀριάνθη ἐγκατα-
ληφθεῖσα εἰς τὴν νῆσον Νάξον » ἐπιγραφομένην
καὶ τὴν ὁποίαν ὁ Νουρίτ, ὁ Λαβασέρ καὶ ἡ κυρία
Δαμορῶ ἔψαλλον δημοσίᾳ μετ' ἐπιτυχίας πλήρους.
Τότε ὁ Νουρίτ μοι εἶπε· Νέε μου μὴ ἐγκαταλεί-
ψης τὸ στάδιον τοῦτο, εἰς ὃ φαίνεσαι προωρισμέ-
νος νὰ διαπρέψης. Ἡ μουσικὴ εὐρίσκειται εἰς πατ

ρακμήν, ὁ Ῥοσσίνης σιωπᾷ, οἱ γέροντες μετ' ὀλίγον ἀπέρχονται, ὅθεν εἰς τοὺς νέους μένει. . .

— Ἀληθῶς, τὸν διέκοψα, ταῦτα εἶναι ἡ αἰωνία ἐπὶ ἐκάστου αἰῶνος. Ἡ τέχνη, ἡ ποίησις, ἡ μουσικὴ φεύγουν πάντοτε, ἀλλὰ τὰς ἐμποδίζουσαν ὅταν φθάσωσιν εἰς τὰ ὅρια καὶ οὕτως ἐπανακάμπτουσιν εἰς τὰ ἴδια.

— Μὲ ἀπέστειλαν εἰς Ῥώμην πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν σπουδῶν μου, τὰς ὁποίας ἡ τέχνη μου ἀπαιτεῖ, ἡ δὲ κυβέρνησις μ' ἐχορήγει χίλια σκουδὰ κατ' ἔτος. Ἄλλ' ἐγὼ ἀντὶ νὰ σπουδάσω, περιηρχόμεν ὅλην τὴν ἡμέραν ἀπὸ τὸ Βατικανὸν εἰς τὸ Πραξιτωρικὸν πεδίου, καὶ ἀπὸ τὸν πύργον τοῦ Ἀγγέλου εἰς τὸν τάφον τῆς Σεσιλίας' ἐπαιζα τὸ δόμινον μετὰ τῶν μαθητῶν τοῦ Κ. Ἰνγρὲς εἰς τὸ Καφφεριότο τοῦ Ἑλληνοῦ, ἀπέκτησα χρῆμα παρὰ τῷ Λεσπῆ καὶ ἠράσθη Φουρναρίνας τινος οὐδέποτε δὲ ἤκουσα ἤχον μουσικῆς. Βλέπετε ὅτι σὰς ὀμιλῶ εὐλικρινῶς.

— Ἄς ἀκούσωμεν λοιπὸν, τῷ εἶπον, εἰς τί δύναμαι νὰ σὰς χρησιμεύσω.

— Γνωρίζετε, μοι εἶπεν, ὁποίας ὑποχρεώσεις ἐπιβάλλει ἡ Ἀκαδημία διὰ τὰ βραβεῖα τῆς Ῥώμης;

— Ὅχι ὁποίας;

— Ἀφοῦ περατώσῃ τὰς σπουδὰς του ἐν Ῥώμῃ ὀφείλει ὁ βραβευόμενος νὰ μεταβῆ εἰς Γερμανίαν πρὸς ἐξακολούθησιν αὐτῶν. Ὅθεν εἶμαι ἠναγκασμένος νὰ μεταβῶ ἐκεῖ, νὰ πίνω καθ' ἐκάστην ζύθον καὶ νὰ παίζω δόμινον ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ Ῥήνου, ὅπως κατασταθῶ τέλειος μουσικός.

— Καὶ τὸ ταμίειον τῆς Γαλλίας σὰς χορηγεῖ προσέτι χίλια σκουδὰ διὰ τὰς ἐν Γερμανίᾳ σπουδὰς σας; τῷ εἶπον.

— Μάλιστα, κύριε, ἀλλὰ μοι εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐγκαταλείψω τὴν Ῥώμην ἢ τὴν καρδίαν μου πάσχει. Ἐὰν ἐγνωρίζατε ὅποιον κακὸν ἐπροξένησεν ὁ Ῥαφαήλ εἰς τοὺς νέους καλλιτέχνους μετὰ τὴν Φουρναρίαν του! Ἴδου δύο αἰῶνες καθ' ὅσους αἱ κόρυες τῶν Ῥωμαίων ἀρτοποιῶν εἶναι τοῦ συρμού. Πρέπει ὅμως νὰ ὁμολογήσῃ τις ὅτι εἶναι ἀξιοθαυμάστου καλλονῆς ἔχονθαι ὡς ὁ χρυσοῦς, λευκαὶ ὡς ὁ κρίνος, λεπτοφυεῖς ὡς θεοὶ. Τοῦτο εἶναι μυστήριον τῆς Ῥώμης δυσεξήγητον! Ὁ πατὴρ Μολιναρῆς δι' ἐκτετατὴν ἔρευναν εἰς τὸν τέταρτον ψαλμὸν «Ἐν τῷ ἐπικαλεῖσθαι με» προσέειπε τοῦτο.

— Πῶς! ἀνεκράξῃ, ὁ τέταρτος ψαλμὸς προσέειπεν ὅτι ὅλαι αἱ σύζυγοι τῶν ἀρτοποιῶν θέλουσιν εἰσθαι ὠραῖαι κατὰ τὸ 1834! Ὁ ψαλμὸς οὗτος ὁ ψαλλόμενος εἰς τὸ ἀπόδειπνον ἐντὸς τῶν ἐπιτα-

φίων ὑπογεῖων τοῦ ἁγίου Σεβαστιανοῦ ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Καλιγούλα!

— Μάλιστα, κύριε, ἀπήντησεν ὁ νέος καλλιτέχνης ὑπάρχει ὁ στίχος οὗτος, ὅστις πρέπει νὰ μεταφρασθῆ οὕτως: «ὁ καρπὸς τοῦ σίτου τὰς ἐπολλαπλακίσαιεν, A fructu frumenti multiplicatae sunt.» Ὁ χρυσοῦς καὶ ἡ στίλβουσα τῶν σταχυῶν ὠραιότης ἔχουσι μεγίστην ἐπιβρόχην ἐπὶ τῶν οἰκογενειῶν τῶν ἀρτοποιῶν, λέγει ὁ πατὴρ περὶ οὗ σὰς ἀνέφερον. Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἐντελῶς ἀδιάφορον εἰς ἐμὲ, ὡς καὶ εἰς ὑμᾶς ἐπίσης. Δὲν ἔχει οὕτως;

— Ἀναμένω νὰ μοι εἴπητε ὁποῖαν ὑπηρεσίαν ἐπιθυμεῖτε νὰ σὰς κάμω. Σήμερον εἶναι μεγάλη πέμπτη, καὶ θὰ ὑπάγω εἰς τὸν ἅγιον Πέτρον.

— Ἄ! σὰς συνοδεύω, ἐπανέλαθεν ἄς διέλθωμεν τὸ Ἰπποδρόμιον, καὶ ἄς λάβωμεν τὴν πρὸς ἀριστερὰν ὁδὸν dei Cornari . . . Γνωρίζετε τὴν Ῥώμην;

— Καὶ τοῦ Ῥωμούλου καλλίτερον, τῷ εἶπον.

— Ἴδου ἡ χάρις, τὴν ὁποῖαν σὰς ζητῶ νὰ μοὺ κάμητε . . . Γνωρίζετε ὅτι συνέθεσα ἓνα μελοδράμα ἐκ πέντε πράξεων.

Εἰς τὰς λέξεις ταύτας ἐστάθην, ὡς προσβλήθεις ὑπὸ παραλυσίας ἢ ἀκνησίας, κατὰ τὴν γωνίαν τῆς ὁδοῦ villa Muerate . . .

— Σὰς ἐκπλήττει τοῦτο, ἐξηκολούθησεν, ἀλλὰ τί ἠθέλατε νὰ κάμω ἐν Ῥώμῃ! . . . Εἶς μαθητῆς τοῦ Monte-Pincio μοὶ ἐπρομήθευσε τὸ ἰταλικὸν βιβλίον. Ὁ τίτλος του εἶναι Κλεοπάτρα. Ἡ πρώτη πρᾶξις λαμβάνει χώραν ἐπὶ τοῦ πλοίου τῆς βασιλείας τῆς Αἰγύπτου μετὰ τὴν μάχην τοῦ Ἀκτίου, ἡ δευτέρα ἐν Μέμφιδι, ἡ τρίτη εἰς τὴν Ταρσὸν, ἡ τετάρτη εἰς Ἀρσινόην καὶ ἡ πέμπτη εἰς τὴν πυραμίδα τοῦ Χέοπος.

— Ἐνταῦθα ἐφονεύθη ἡ Κλεοπάτρα; ἠρώτησα δειλῶς.

— Μάλιστα, κύριε, ἐντὸς τοῦ ὑπογεῖου δωματίου τοῦ ἀνακλυφθέντος ὑπὸ τοῦ Μελοῦνι κατὰ τὸ 1822. Τὸ πᾶν συμφωνεῖ μετὰ τὴν ἱστορίαν. Ἐγραψα μάλιστα μίαν μουσικὴν ἑπταφωνίαν τοῦ μικροῦ πλαγκιάλου, ὅπως μιμηθῶ τὴν κλαγγὴν τῆς ἀσπίδος.

— Εἶναι ἐπικίνδυνον, παρετήρησα, εἰς τὸ τέλος ἐνὸς μελοδράματος.

— Κύριε, ἐπανελάθε, συγχωρήσατε εἰς τοὺς νέους καλλιτέχνους νὰ ἔχωσιν ὀλίγην ὑπερφάνειαν, διότι αὕτη εἶναι τὸ μόνον στήριγμά των. Ἐλπίζω ὅτι θὰ ἐπιτύχη . . . Ἄλλ' ἴδου εὐρισκόμεθα

ἐνώπιον τοῦ ἐργαστηρίου τοῦ Μέρλ' θέλετε νὰ σὰς ψάλλω δύο ἢ τρεῖς ᾠδὰς ἐκ τῆς Κλεοπάτρας μου;

Ὁ Μέρλ εἶναι βιβλιοπώλης, διατηρῶν ἐν Ρώμῃ γαλλικὸν βιβλιοπωλεῖον πρὸ πεντήκοντα ἐτῶν μετὰ στρατοῦ βιβλίων παρισιανῶν. Οἱ κύστριακοὶ εἰκοσάκις ἀπεπειράθησαν νὰ τὸν ἐκδιώξωσιν, ἀλλ' ἀντέστη εἰς ὅλας τὰς ἐφόδους.

Τῷ ὑπενθύμιζα πάντοτε τὴν εἰς τὸν ἅγιον Πέτρον ἐπέσκεψίν μου, καὶ τῷ ἐπρότεινον ἀναβολὴν τῆς ἀκροάσεως διὰ τὴν ἐπαύριον.

Ὁ νέος ὄμως μουτικὸς εἰσῆλθεν εἰς τὰς πλέον ἐκτενεῖς λεπτομερείας διὰ νὰ μὲ κάμῃ νὰ ἐννοήσω τὴν ᾠδὴν του, χωρὶς νὰ τὴν ψάλλῃ, καὶ διερχόμενος τὴν ὁδὸν τῶν Κουρέων τῷ ἐπῆλθε νὰ μοὶ δείξῃ τὸ μνημεῖον, ἐπὶ τῆς προσόψεως τοῦ ὁποίου ἀνεγινώσκετο ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή, «Εἰς τὰς τέχνας τῆς Μελπομένης, τῆς Εὐτέρπης καὶ τῆς Τερψιχόρης.»

— Ἴδου τὸ θέατρον Ἀργεντίνα, μοὶ εἶπεν, εἰς τὸ ὁποῖον ἐπιθυμῶ νὰ εἰσέλθω, ἐὰν χάρις εἰς προστασίαν ὑψηλὴν, δυνηθῶ νὰ ἐπιτύχω τὴν εὐνοίαν τοῦ καρδινάλιου Φέσκ. Αὕτη εἶναι ἡ ὑπηρεσία τὴν ὁποίαν σὰς ζητῶ. Ἡ Κλεοπάτρα δύναται νὰ μοὶ δώσῃ πεντακόσια σκούδα, νυμφεύομαι τότε τὴν Φουρναρίαν μου καὶ μετ' ἐπιτυχίας καθίσταμαι ὁ πρῶτος προμηθευτὴς τῆς Ἀργεντίας.

— Φίλτατε συμπατριῶτα, τῷ εἶπον, εἶναι ἀνοφελὲς νὰ ὁμιλήσω περὶ τούτων εἰς τὴν σεβαστὴν ἀσθενῆ τοῦ παλατιοῦ Ρίνουκίνη· γνωρίζω καλῶς τὸν ἱππότην Ρόχλ, ὅστις φέρεται πρὸς ἐμὲ μετ' εὐγενείας καὶ ἀγάπης· θὰ μεταβῶμεν μαζί παρὰ τῷ φίλῳ του καρδινάλιῳ Φέσκ, καὶ ἐὰν ἡ χρεῖα τὸ ἀπαιτήσῃ καὶ παρὰ τῷ Γρηγορίῳ XVI, ὅστις κηδύσκε νὰ μὲ δεχθῇ εὐμενέστατα ὅταν παρουσιάσθῃ νὰ τῷ ὑποβάλω μετὰ τοῦ θεῖου τοῦ αὐτοκράτορος σχέδιόν τι ἀνασκαφῆς· ἐπειδὴ δὲ δὲν ἐπέτυχα, ἐλπίζω νὰ κατορθώσω δι' ὑμᾶς τοῦλάχιστον.

— Ἦτο δυσκετέλεστον τὸ σχέδιόν σας; μ' εἶπε.

— Μάλιστα, ἑκατοντάκις περισσότερον μελοδράματος ἐκ πέντε πράξεων. Ἐπρόκειτο νὰ φέρω εἰς φῶς ὅλα τὰ εἰς τὸν Τίβεριν τεθαμμένα θαυμάσια ἔργα, ἀπὸ τοῦ ναοῦ τῆς ἀρβυρωποῦ τύχης καὶ τοῦ κύκλου τῆς Ἑστίας· μέχρι τοῦ λιμένος Φρομενταίρης, ἔμπροσθεν τοῦ ὄρους Τεσταχίου. Τί ἀπέγειναν τὰ ἀγάλματα καὶ αἱ στῆλαι αἱ περιστοιχοῦσαι τὸν περίπατον τοῦτον τὸν τοσοῦτω προσφιλῆ εἰς τὸν Ὀράτιον; Οἱ ἔχθροὶ δὲν τὰ κατέστρεψαν ὅταν εἰσέβαλον, ἐνταφιάσθησαν ἐν τῷ

ποταμῷ καὶ δύναται τις νὰ τὰ ἀνεύρῃ μετὰ πολλῶν ἄλλων θησαυρῶν, ἀνοίγων μίαν διώρυγα διὰ τῆς ὁποίας διοχετευόμενα τὰ ὕδατα θέλουσιν ἀφήσει στεγνὴν τὴν κοίτην τοῦ Τιβέριος εἰς πολλὰ μέρη. Ὁ Γρηγόριος XVI μᾶς εἶπεν ὅτι καὶ ὁ πάπας Κλήμης X κατὰ τὸ ἔτος 1675, ὅτε τῷ προέτεινον νὰ χορηγήσῃ βοήθειαν ὅπως ἐπισκευάσωσι τὰ τείχη τοῦ Κολισέ «pecunia caret, δὲν ἔχω οὔτε λεπτόν» ἀλλ' ἡ ἀπάντησις αὕτη δὲν δύναται νὰ δοθῇ διὰ τὴν Κλεοπάτραν σας. Ἄρκει νὰ γράψῃ μόνον μίαν λέξιν εἰς τὸν impressario διὰ τοῦ διοικητοῦ καρδινάλιου.

— Λοιπὸν, ἀνέκραξεν ὁ νέος μουσικὸς ἐκτὸς ἑαυτοῦ ἐκ τῆς χαρᾶς γενόμενος, μοὶ ὑπόσχεσθε ὅτι θὰ ἐνεργήσῃτε ὑπὲρ ἐμοῦ;

— Μάλιστα, καὶ μετὰ ζέσεως· εἶναι τόσῳ εὐκολον νὰ προσφέρῃ τις ἐκδούλευσιν δωρεάν.

— Δύνασθε ἐπίσης νὰ μοὶ ὑποσχεθῆτε ἐν ἄρθρον εἰς τινα ἐφημερίδα τῶν Παρισίων;

— Οὐδὲν εὐκολώτερον. Πέμπῳ σήμερον μάλιστα εἰς τὸν Σκλέσιγγερ διὰ τὴν Μουσικὴν ἐφημερίδα ἐν ἄρθρον διὰ τὴν πρώτην παράστασιν τῆς Νόρμας, ὅπερ ὁ Βελλίνης μοὶ ἐζήτησεν εἰς τὴν Βολωνίαν, καὶ ὠφελούμενος τῆς εὐκαιρίας ταύτης θὰ γράψω ὑπὲρ τῆς Κλεοπάτρας σας εἰς τὸν φίλον μου Σκλέσιγγερ.

Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην διερχόμεθα τὴν γέφυραν τοῦ ἀγίου Ἀγγέλου, καὶ ὁ νέος μουσικὸς ἐθεώρει τὸν βαθὺν καὶ ταχὺν Τίβεριν μετὰ τῆς μαύρης ἐκείνης μελαγχολίας, τῆς παρακολουθούσης ἰδέαν αὐτοχειρίας· ἐξ αὐτῆς τῆς στιγμῆς ἤρχισα νὰ σκέπτομαι σπουδαίως περὶ τοῦ καλλιτέχνου τούτου, προωρισμένου κατ' ἐμὲ νὰ προσθέσῃ ἐν εἰσέτι κεφάλαιον εἰς τὸ μαρτυρολόγιον τῆς τέχνης.

Ἀφοῦ διήλθεν ἡ μεγάλη ἐβδομάς ἐτέθη εἰς κίνησιν καὶ ἐπρομήθευσα εἰς τὸν νέον μου φίλον προστατάς τινας, ἔχοντας ἐπιρρόην. Εἶχεν ἀλλάξει τὸ ὄνομά του, μετονομασθεὶς Ἀεονῆς, ὅπως γίνῃ δεκτὸς παρὰ τῷ βρωμαϊκῷ κοινῷ, καὶ παρασταθῆ ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου τοῦ impressario.

Μετ' ὀλίγον ἐγκατέλειψα τὴν Ρώμην, ἀλλ' ἐφρόντισα νὰ εὗρω μέσον ὅπως μανθάνω περὶ τῆς τύχης τῆς Κλεοπάτρας καὶ τοῦ νεαροῦ τῆς συγγραφῆς.

Γεσουάδῃ ὠνομάζετο ἡ Φουρναρίαν τοῦ Ἀεονῆ. Ὁ πατήρ τῆς εἶχε τὸ ἐργαστήριόν του εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Ἁγίου Λορέντσου-Λουκίνα, ἀλλ' ἡ θυγάτηρ του δὲν ἐφαίνετο παντάπασιν εἰς τὸ μέρος τοῦτο, τὸ τόσῳ εἰς τὸ κοινὸν ἐκτεθειμένον. Αὕτη κατῴκει μὲν

μετὰ τοῦ πρωτοτόκου ἀδελφοῦ τῆς μίαν τῶν μικρῶν ἐκείνων οἰκιῶν, τῶν κακῶς ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων τῆς ἁγίας Τριάδος ἐκτισμένων, καὶ κατοικουμένων ὑπὸ Γάλλων, καὶ αἱ ὁποῖαι ἔκειντο πολὺ πλησίον τῆς ἡμετέρας γαλλικῆς σχολῆς τοῦ Monte-Ricci. Ὁ ζωγράφος Ραφαὴλ εἶχεν ἀπαντήσει τὴν Φουρνάρησαν τοῦ ὑπὸ τινα ἀναδενδράδα εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Ἰανούλου ὄρους ἡμέραν τινα καθ' ἣν ἐπέστρεψεν ἐκ τῆς ἐργασίας ἣν εἶχε παρὰ τοῖς ἀδελφοῖς καρμελίταις τοῦ ἁγίου Πέτρου εἰς Montorio, καὶ ὁ ἡμέτερος μουσικὸς εἶδε τὴν Γεσουάλδην τοῦ ἐμφανισθεῖσαν εἰς τὸ ἀνοικτὸν μέρος κήπου ἐκ πορτοκαλλεῶν, ἐπιστρέφων ἐκ τῆς ἁγίας Τριάδος τοῦ ὄρους. Τὰ πάθη ταῦτα τὰ γεννώμενα ὑπὸ τὸν φωτεινὸν τῆς Ῥώμης ὀρίζοντα καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀνθέων καὶ τῶν ἀρωμάτων τῶν κήπων τῆς ἔχουσι ἰδιάζοντα χαρακτῆρα ἐπὶ τῆς καρδίας καὶ τοῦ ἔρωτος τῶν καλλιτεχνῶν. Τὰ πάθη ταῦτα εἰσὶν ἀνίατα ὡς οἱ προσεχόμενοι ἐκ τοῦ καύσονος κακοήθεις πυρετοί.

Τὴν ἐπαύριον τῆς Κυριακῆς ἐκείνης καθ' ἣν ὁ ψαλμωδὸς συμβουλεύει τοὺς ἀνθρώπους νὰ δοξολογῶσι τὸν Θεὸν, ὁ νέος Λεονῆς εἰσῆρχετο εἰς τὸν κήπον τῆς Γεσουάλδης, ὅπως τῇ ἀναγγελίᾳ εὐάρεστον τινα εἶδῃσιν. Τὸ ἔαρ τοῦ 1836 ἐφαίνετο εἰσερχόμενον μετ' αὐτοῦ, μετὰ τῆς ἰταλικῆς χάριτος. Ἦτον ἐσπέρα μαγευτικὴ τὰ ἄνθη διέχον τὰς εὐωδίας των εἰς τὸν ἀέρα, τὰ πτηνὰ ἐκελάδουν ἐπὶ τῶν δένδρων, ὁ ῥίαξ ἐψιθύριζε κυλιόμενος ἐπὶ τῆς χλόης, ὁ δὲ ἔρως παντοῦ παρίστατο.

Οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ αἱ κινήσεις τοῦ Λεονῆ εἶχον ἐκφρασθῆ πρὸ τῆς γλώσσης του· ἡ δὲ Γεσουάλδη ἦνωσε τὰς χεῖρας τῆς καὶ κῦχαρίστησε τὸν Θεόν, πρὶν ἢ ἀκούσῃ οὐδέν.

— Ἐγίνα δεκτὸς εἰς τὴν Ἀργεντινάν, ἀνεφώνησε θριαμβευτικῶς, ἡ Κλεοπάτρα μου θέλει εἶσθαι τὸ μελόδραμα τῆς ἐποχῆς.

— Παναγία τῶν ἀνθέων ἔσο εὐλογημένη, εἶπεν ἡ νέα κόρη· ὁ πατήρ μου ἅμα πληροφορηθῆ τὴν καλὴν ταύτην εἶδῃσιν θὰ με ἀγαπᾷ περισσότερον.

— Δὲν θὰ φέρῃ πλέον οὐδεμίαν ἀντίρρησην μετὰ τὴν πρώτην παράστασιν θὰ συγκατατεθῆ εἰς τὸν γάμον μας. Ὁ καρδινάλιος Φέσκ με ἐπροστάτευσεν πολὺ, διότι εἶναι μέγας καλλιτέχνης καὶ αὐτός. Μοὶ ἔδειξε τὴν πλουσίαν πινακοθήκην του, καὶ ἤκουσε τὴν μουσικὴν μου μετὰ προσοχῆς, χειροκροτήσας ἐπανειλημένως· ὁ διευθυντῆς τῆς Ἀργεντινᾶς προσέκλινεν ἐνώπιόν του, ὡς

κάμνουσιν ἐνώπιον τοῦ πάπα, ἀναφανῶν . . . . . Ἦμιν ἐξάλλος ἐκ τῆς χαρᾶς. Θὰ ὑποχρεώσῃ τὸν Τακινάρδην νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὸ θέατρον χάριν ἐμοῦ καὶ θὰ ψάλλῃ τὸ μέρος τοῦ Ἀντωνίου· Ὁ Τακινάρδης εἶναι ὁ πρῶτος ὀξέφωνος τῆς Ἰταλίας ἂν καὶ ἐξηκοντούτης. Τὸ μέρος τῆς Κλεοπάτρας ἔδωσαν εἰς τὴν περίφημον Κόρσην. Οὐδὲν ὑπάρχει ἐξοχώτερον τῶν δύο αὐτῶν φωνῶν! Θὰ ὑψωθῶ μέχρι τῶν ἀστέρων, τὸ ἔργον μου θὰ ὑποδεχθῆ μετὰ φανατισμοῦ, τὸ ὄνομά μου θὰ καταστῆ ἔνδοξον εἰς τὴν οἰκουμένην· ἀλλὰ τὴν εὐτυχίαν μου ταύτην θὰ ἀπολαύσωμεν μαζί.

Εἰς τοὺς λόγους τούτους, τοὺς ὁποίους ἤκουεν ὡς λόγους τοῦ Εὐαγγελίου, ἡ Γεσουάλδη ἤστραψεν ἐκ χαρᾶς. Ἡ ὠραιότης τῆς εἶχε τὸν ἀγγελικὸν ἐκεῖνον τύπον τὸν τόσῳ συνήθη εἰς τὰς νεανίδας τῆς Ῥώμης, καὶ μάλιστα εἰς τὰς χωρικὰς τοῦ Τίβολι, τοῦ Ἀλβάνου καὶ Σονδιακού. Δύναται τις νὰ εἶπῃ ὅτι ἦτο προωρισμένη νὰ χορηγήσῃ τύπους εἰς ὅλους τοὺς ζωγράφους τῆς Παναγίας, οἵτινες ὄφειλον νὰ στήσωσιν ἐκεῖ τὰ ἐργοστάσια των.

Ὁ οὐρανὸς τῆς Ῥώμης ἔδωκεν ἐπίσης εἰς τὰς νεανίδας τὴν μελωδίαν ἐκείνην τῆς φωνῆς, δι' ἧς ὀμιλῶσι τὴν ἀρμονικωτέραν γλῶσσαν τοῦ κόσμου. Οἱ ὀφθαλμοὶ, ἡ καρδιά καὶ τὰ ὦτα ἐξίστανται· τὰς θεωρεῖ τις ἐν ἐκστάσει. Νομίζει ὅτι αἱ παρθένοι τοῦ Ῥαφαὴλ, τοῦ Κορρέγιου, τοῦ Καρόλου Δόλκου, τοῦ Ἀνδρέα Σάρτου καὶ τοῦ Φιεζόλη ἐξῆλθον τῶν κορινθίων των καὶ ὀμιλοῦσι περὶ ἔρωτος εἰς τὴν οὐρανίαν ἐκείνην γλῶσσαν. Ὁ Λεονῆς ἤκουε γυνυπετῆς τὴν Γεσουάλδην, ἥτις, εὐτράπελος ὡς παιδίον, ἔψαλλε τὰ χρυσᾶ ὄνειρο-πολήματά της μετὰ τῆς εἰλικρινοῦς ἀπλοϊκότητος δεκακοκταετοῦς νεανίδος. Τὸ γελῶεν αὐτῆς μέλλον ἦτο τόσῳ βέβαιον δι' αὐτὴν, ὡς ἐνετράφα εἰς αὐτὸ ὡς διὰ πρᾶγμα ἀποκτηθέν. Εἰς θελκτικὴν ἔπαυλιν ἀγορασθεῖσαν διατῶν χρημάτων τῆς Κλεοπάτρας ἐφαντάζετο ὅτι εἰδέχετο τοὺς ἀρίστους τῆς ἐποχῆς καλλιτέχνας καὶ τοὺς ἐκάλει νὰ ψάλλωσι τὰ ἔσματα καὶ τὰς διωδίας τοῦ συζύγου της ὑπὸ ὑελίνους θόλους, ὅπως διῆθ νέα θέληγτρα εἰς τὴν κίγυπτιακὴν ἐκείνην μουσικὴν, φωτιζομένην ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Ἐτέλει θρησκευτικὴν τελετὴν εἰς Γενσάνο τὴν ἡμέραν τοῦ ὀνόματός της, ἐθεώρει ἑαυτὴν κηθημένην εἰς τι θεωρεῖον τῆς Ἀργεντινᾶς, φέρουσαν στέμμα ἱεροδοτάνης, ἐνδυμα μεταξοφάντων, κισπὲν ὑπὸ τῆς Κ. Δεπρῆ, κοπτρίας τῶν Παρισίων, ἀποκταταθεῖσιν εἰς τὸ Ἰπποδρόμιον, καὶ συμ-

μεριζομένην μετὰ τοῦ νέου συζύγου της τὰς εὐφροσύνας τοῦ ῥωμαϊκοῦ λαοῦ.

Ζῶσα οὕτως μάλλον ἐν τῷ μάλλοντι ἢ ἐν τῷ παρόντι ἡ Γεσουάδῃ ἐνόμιζεν ἑαυτὴν ὑπανδρευομένην ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Λουδοβίκου τῶν Γάλλων, καὶ ἐν τῇ παραφορᾷ τῆς ἰταλικῆς της φαντασίας ἐλησμόνει ὅτι ἡ ἐπαύριον δὲν ἦτο ἡ προωρισμένη διὰ τὸν γάμον της ἡμέρα. Ἢδη οἱ πρῶτοι ἀστέρες ἐφαίνοντο διὰ τῶν κενῶν διαστημάτων τῶν πορτοκαλλεῶν, καὶ ἡ ἑσπερία αὔρα, πλήρης ἀρωμάτων, ἐψιθύριζε τὸν κινδυνώδη συλλογισμόν, ὡς Κίρκη ἀόρατος, συχνότατα ὅμως ἀκουομένη ὑπὸ τὸν διαγεγῶντα ῥωμαϊκὸν οὐρανόν, τὸν ὑποθάλλοντα τὸν ἔρωτα.

Ἡ ἄβυσος ἡ χωρίζουσα τὰ θρωτικά ὄνειροπολήματα τῆς πραγματικότητος εἶναι βαθυτέρα τοῦ ὠκεανοῦ τοῦ ἰσημερινοῦ, καὶ ὅμως πηδᾷ τις αὐτὴν δι' ἑνὸς ἄλματος. Ὁ Λεονῆς κατέβη ἀμέσως ἐκ τοῦ Monte-Pincio μετὰ τὴν σταθερὰν ἀπόφασιν νὰ ἐνασχοληθῇ ἀμέσως περὶ τοῦ γάμου του, καὶ νὰ ἐκπληρώσῃ διατυπώσεις τινὰς ἀπαιτουμένας εἰς τόπον ξένον. Πρὸ τούτου ὅμως ὤφειλε νὰ ἐνταμώσῃ τὸν διευθυντὴν τοῦ θεάτρου, κατοικοῦντα ἐν τῇ ὁδῷ Torre-Argentina. Τὸ ὥρολογιον τῆς Ἁγίας Τριάδος τοῦ ὄρους ἐσήμαινεν ἐννάτην ὥραν, καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν ὡς εἶχεν ὑποσχεθῆ περιμένετο ὅχι μόνον ἀπὸ τὸν διευθυντὴν ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν Τακινάρδην, τὴν περίφημον ὑψίφωνον Κόρσην καὶ τὴν βαρύφωνον Μονέλλαν, τὰ τρία ταῦτα μεγάλα πρόσωπα ἐν τῷ μελοδράματι του, τὰ ὁποῖα εἶχον συνέλθει ὅπως μελετήσωσι τὸ ἔργον του. Ὁ δὲ Λεονῆς διευθύνετο πρὸς αὐτοὺς ἐν τῇ ἐξάψει τοῦ ἐνθουσιασμοῦ του. Περιέμενε τετράδα ἀσπασμῶν καὶ ἐναγκαλισμάτων ἅμα παρουσιάζετο ἐκεῖ. Ἀλλ' ἠπατάτο, διότι ἡ ὑποδοχὴ του ὑπῆρξε ψυχρὰ καὶ συνεσταλμένως μόνον ἐχαίρετήθη ὑπ' αὐτῶν. Ἐκάθησε καὶ ἐζήτησε συγγνώμην διὰ τὴν ἀργοπορίαν του, λέγων, ὅτι ὑπόθεσις σπουδαία συνδεομένη μετὰ τὴν Κλεοπάτραν του τὸν ἀπασχόλησεν ἐπὶ πολὺ εἰς τὸ μέγαρον τοῦ πρέσβους τῆς Γαλλίας Κ. Λατουρ Maubourg.

Ἴσως τὸ δικαιολόγημα τοῦτο φέρῃ ἀποτέλεσμα, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν. Ἀλλ' ὅμως οἱ τρεῖς καλλιτέχναι ἐτήρουν πάντοτε τὴν αὐτὴν σιωπὴν καὶ ὁ μὲν διευθυντὴς κατεγίνετο μετὰ τὰ φῶτα καὶ μετὰ τὰ παράθυρα, πηγαινοερχόμενος ἀπὸ ἐκεῖνα εἰς ταῦτα χωρὶς οὐδόλως νὰ σκέπτεται ἐπὶ τοῦ μελοδράματος, οἱ δὲ ἄλλοι ἐξέταζον τὰς κρεμαμένας ἐπὶ τοῦ τοίχου εἰκόνας.

Τὸ ὑπερμέγεθες μουσικὸν πόνημα κεκοσμημένον διὰ ταικῶν ἦτο τεθειμένον ἐπὶ τοῦ ἀναλογίου τοῦ κλειδοκουμβάλου.

Ἡ σιωπὴ μου ἴσως τοὺς ἀποθαζέρινοι, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν, ἄς λάβω τὸν λόγον καὶ ἄς προκαλέσω ὁμιλίαν ἐπὶ τοῦ ζητήματος. Καὶ ἀφοῦ ἔβηξεν, ἀπέμαξε τὸν ἰδρώτα τοῦ προσώπου του καὶ διηυθέτησε τὴν μαύρην κόμην του, εἶπε·

— Δογίζομαι εὐτυχῆς διότι ἐνεπιστεύθην τὸ ἔργον μου εἰς τρεῖς καλλιτέχναις ἐξόχου φήμης, καὶ τῶν ὁποίων τὰ προτερήματα ἐγγυῶνται περὶ τῆς ἐπιτυχίας του.

Ἀλλ' ἐκεῖνοι ἐξηκολούθουν νὰ προσέχουν εἰς τὰς εἰκόνας τῆς ὄροφης.

— Πρέπει νὰ παρετηρήσατε, ἐξηκολούθησεν, φίλτατοι καὶ ἔνδοξοι διερμηνεῖς, ὅτι ἔδωσα πολλὴν προσοχὴν ὅπως ἀκολουθήσω τὸ παράδειγμα τῶν μεγάλων διδασκάλων τῆς μουσικῆς, οἵτινες ἔγραψαν. . . .

— Α! κύριε, διέκοψεν ἡ Κόρση μετὰ τόνον πλήρους εἰρωνείας, ἐθέσατε τὸ sol εἰς τὸ μέρος μου πάντοτε ἐπὶ τῆς συλλαβῆς on, δὲν ἤξεύρω διατί, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ τεθῇ τὸ sol ἐπὶ τῆς συλλαβῆς i.

— Ἀληθῶς, ἐψιθύρισεν ὁ διευθυντής.

— Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Λεονῆ ἐξογκώθησαν καὶ τὰ χεῖλη του μετὰ θλίψεως ἐξέπεμψαν σναγμόν.

— Καὶ ἔπειτα ἐξηκολούθησεν ἡ Κόρση, δὲν λαμβάνω μέρος παντάπασι κατὰ τὴν εἴσοδον ὅταν τὸ παραπέτασμα σηκωθῇ θὰ κεῖμαι ἐξηπλωμένη ἐπὶ τάπητος περσικοῦ, καὶ θὰ ἀκούω ἐπὶ ἐν τέταρτον τῆς ὥρας τὸν Ἀντώνιον ψάλλοντα *Basilissa του ἔρωτος, regina d'amore*. Τί θέλετε λοιπὸν νὰ κάμω ἐγὼ ὅταν μοὶ λέγῃ τὰς ἀνοησίας ταύτας;

— Ἀλλὰ θὰ τὰς ἀκούσητε, κυρία, εἶπεν ὁ Λεονῆς μετὰ φωνὴν συγκεκνημένην.

— Δὲν ἐσυνήθισα νὰ ἀκούω, ἐπανέλαβεν ἡ καλλιτέχνις.

— Θὰ περιδιαβάξῃτε ἐπὶ τῆς τριήρους.

— Δὲν ἤξεύρω νὰ περιδιαβάξω ἐπὶ τῶν τριήρων ποτὲ δὲν μοὶ ἔδωσαν μέρος τόσον ἀνόητον, τὸ ὁποῖον νὰ μοὶ ἀπαγορεύῃ νὰ εἰσέλθω εἰς τὴν σκηνὴν μετ' ἑνὸς ὥραίου ἤσματος «*Σὲ χαίρετῶ ὠραία χώρα,*» ὡς εἰς τὸν Κοριολάνον καὶ μετὰ μιᾶς *cabaletta sfogata*, ὡς εἰς τὴν Ζηνοβίαν, τὴν ὁποίαν ὑπεχρῶσθην νὰ ἐπαναλάβω ἐπτάκις.

Ὁ Λεονῆς παρ' ὀλίγον νὰ καταληφθῇ ὑπὸ πυρετοῦ προσεπάθει ν' ἀναλάβῃ δυνάμεις ὅπως ἀντισταθῇ κατὰ τῆς ἀνεπιπίπτου ταύτης ἐφοδῶ.

— Κυρία, τῇ εἶπε, γνωρίζετε ἐκ τῆς ἱστορίας ὅτι ἡ Κλεοπάτρα ἦτον πλαγιασμένη ἐπὶ τινος τριήρους, καὶ ὅτι . . .

— Δὲν ἐνδιαφέρομαι διὰ τὴν ἱστορίαν, διέκοψεν ἡ καλλιτέχνης, πρέπει νὰ κάμω λαρυγγισμούς, ἰδοὺ ἡ ἱστορία μου!

— Τότε, κυρία, συνθέσατε σεῖς τὰ μελοδράματα καὶ ψάλλετε αὐτὰ μόνη σας.

— Τῇ ἀληθεῖα, κύριε, θὰ ἔκαμνόν τι καλλιτέρον τῆς Κλεοπάτρας, ἐὰν ἀνεμινυόμην.

— Ἄς ἔλθωμεν εἰς τὰ πράγματα, φιλότατη, εἶπεν ὁ διευθυντῆς παρεμβαίνων ἐν τῷ μέσῳ, καὶ ἄς μὴ θυμώνομεν. Θέλετε νὰ λάβητε μέρος εἰς τὴν παράστασιν τῆς Κλεοπάτρας, ἢ ὄχι;

— Ὁχι!

— Κυρία, διέκοψεν ὁ Λεονῆς τρέμων ἐξ ἀπελπισίας, ὑπάρχουν νόμοι καὶ διαταγαὶ ἀνώτεροι αἰτινες δύνανται . . .

Καγχασμὸς τονισμένος κατὰ τὸν ἐπίλογον τῆς *l'italiana in Algieri* διεχύθη καθ' ὅλην τὴν αἴθουσαν καὶ κατέπληξε τὸν νέον καλλιτέχνην. Ἡ παράδοξος εὐθυμία διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ, ὁ δὲ διευθυντῆς ἀδημονῶν ἔκρυπτε τὸ πρόσωπόν του καὶ προσεπάθει νὰ τοποθετήσῃ συμμέτρως δύο ἀγγεῖα τοσκανικὰ ἐπὶ τῆς τραπέζης τῆς αἰθούσης.

Ἡ Κόρση ἐγερθεῖσα, εἶπε μὲ φωνὴν χαμηλὴν.

— Δὲν εἶμαι πλέον ἀναγκασία ἐνταῦθα, ἡ μήτηρ μου μὲ περιμένει. Καὶ ἀπεχειρέτησε τὴν συναναστροφὴν ψιθυρίζουσα τὴν *buona sera* τοῦ *Barbier*.

Ὁ Λεονῆς συγκεντρώσας ἐκ νέου τὰς δυνάμεις του ἔλαβεν ὕφος σοβαρὸν καὶ εἶπεν εἰς τὸν διευθυντὴν. Ἐλπίζω, κύριε, ὅτι εἰς θέατρον πρώτης τάξεως εἶναι εὐκολον ν' ἀντικατασταθῇ ἡ ἀνόητος αὐτὴ, ἥτις πρὸ μικροῦ ἀνεχώρησεν.

Ὁ διευθυντῆς ἀπήντησε μετὰ σοβαρότητος.

— Ὅχ κατορθώσω νὰ σὰς δώσω τὴν *Frangescoiana* . . .

— Ὑπαγε εἰς τὴν *Frangescoiana*, εἶπεν ὁ μουσικός.

— Ἀλλὰ, ἐξηκολούθησεν ὁ διευθυντῆς, ἔχει μέρος εἰς τὸν *Eutychi Karoloz*.

— Δι' ἐμὲ εἶναι μεγάλη τιμωρία ἡ πρότασίς σας αὕτη, εἶπεν ὁ Λεονῆς . . . Τέλος . . . ἄς ἰδωμεν . . . φωτίσατε ἕνα νέον . . . Κύριε Τακινάρδη εἰσθε μέγας καλλιτέχνης καὶ ἄνθρωπος ἔμπειρος. Γνωρίζετε ὅλην τὴν Ἰταλίαν, ἔλθετε εἰς βοήθειάν μου . . .

— Φίλιτατε διδάσκαλε, ὑπέλαβεν ὁ Τακινάρ-

δης μετὰ γλυκύτητος, ἐπεθύμουν πολὺ νὰ φανῶ ὠφέλιμος, ἀλλὰ καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος δὲν δύναμαι νὰ λάβω τὸ μέρος τοῦ Ἀντωνίου. . .

Ὁ Λεονῆς ἐκλονίσθη ἐπὶ τοῦ καθίσματός του, ὥσπερ τὸ ὑπ' αὐτὸν ἔδαφος ἐσείσθη.

— Καὶ διὰ ποῖον λόγον; . . . ἐψιθύρισε μὲ φωνὴν ἐσθεσμένην.

— Ὁ λόγος μου θὰ σὰς φανῇ ἐπουσιώδης, ἐπανάλαβεν ὁ περίφημος ὑψίφωνος, ἀλλὰ δι' ἐμὲ εἶναι μέγας . . . Γνωρίζετε ἀναμφιβόλως ὅτι ἅπανα ἡ Ἰταλία γνωρίζει . . . γνωρίζετε ὅτι ἕνεκα τοῦ μικροῦ μου ἀναστήματος ἐξέρχομαι πάντοτε ἔπιπος· τοῦτο εἶναι ὁ πρῶτος τῶν συμφωνιῶν μου ὄρος. Ἡ πρώτη πράξις τοῦ μελοδράματός σας λαμβάνει χώραν ἐν τῷ πλοίῳ τῆς Κλεοπάτρας, ὅθεν μοι εἶναι ἀδύνατον νὰ δεχθῶ τὸ μέρος τοῦ Ἀντωνίου (1)

Ὁ Λεονῆς μετέβαινε βαθμηδὸν ἀπὸ τῆς ζωικῆς εἰς τὴν τῶν ὄρυκτῶν κατάστασιν, ἦτο ὡς ἀπολιθωμένος.

— Ἐκτὸς τούτου, ἐξηκολούθησεν ὁ Τακινάρδης, εἰς τὴν μεγάλην διωδίαν μετὰ τῆς Κλεοπάτρας δὲν μοι ἐδόκατε οὐδὲν μέρος ἐξ ἐκείνων εἰς τὰ ὁποῖα ἐπιδείκνυται ἡ τέχνη μου. Τοῦτο ἀποδεικνύει ὅτι εἴσθε εἰσέτι ἄπειρος, καθὸ νέος· ἐγὼ εἶμαι ἤδη ἐξηκοντούτης καὶ οἱ ἔρωτες δὲν μοι ἀρμόζουσι πλέον· ἰδέτε τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς μου ὅτι ἐλευκάνθησαν. Ὁφείλω ὅμως μετ' εὐχαριστήσεως νὰ σὰς φανερώσω ὅτι ἀναγνώσας δλόκληρον τὴν μουσικὴν σας παρετήρησα ὅτι ἔχει ὠραίας ἐμπνεύσεις. ἔχετε ὅθεν μέλλον καλόν, ἀλλὰ δὲν ἐννοεῖτε εἰσέτι οὐδὲν τῶν τοῦ θεάτρου. Τὸ σκηρικὸν αὐτοῦ εἶναι εὐκολώτερον τῆς μελοποιίας.

Ὁ Τακινάρδης μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἠγέρθη, ἐχαίρετσε τὸν διευθυντὴν καὶ ἀποταθεὶς πρὸς τὸν Μονέλλαν τῷ εἶπεν, — Ἐρχεσθε νὰ λάβωμεν ἐν ποτὸν, εἰς τὸ καφενεῖον τῶν *Krinos*;

Ὁ Μονέλλας ἐνόησας τὴν θέσιν τοῦ Λεονῆ εἶπε πρὸς αὐτόν.

— Ἐγράψατε τὸ μέρος μου, τὸ τοῦ βασιλέως τῆς Αἰθιοπίας, διὰ ἕνα βαρύφωνον *profonde*, ἐγὼ δὲ εἶμαι ὁ πρῶτος βαρύφωνος τῆς Ἰταλίας. Δὲν ἤκούσατε τὴν φωνὴν μου εἰς τὴν *Σεμιράμιδα*, *Εἰς τὸν θρόνον* του ὁ διάδοχος, ἡ βασίλισσα;

— Ὁχι.

(1) Οὐδὲν ἐφευρέθη εἰς τὸ ἱστορικὸν τοῦτο διήγημα, οὔτε αὐτὴ ἡ ἔπιπος· εἰσόδος τοῦ Τακινάρδη, συμφωνουμένου πάντοτε ὑπὸ τοῦ περιφήμου ὀψίφωνου.

— Λοιπὸν ἔλθετε νὰ τὴν ἀκούσατε ὅπως ἐπιμήσητε, ἐάν πρέπει νὰ διακινδυνεύσω τὴν φήμην μου χάριν τοῦ ἐδικοῦ σας βασιλέως τῆς Αἰθιοπίας, ὅστις ἐκπέμπει ὅλους τοὺς ἤχους του εἰς τὸ βάθος ἑνὸς βασιλείου.

Καὶ ὁ βαρῦφωνος ἠγέρθη ἐπίσης, μουρμουρίζων τὴν ἀραβικὴν μελωδίαν τοῦ Ἀσσοῦρου. «*Ὡ πιστὸς μου.*»

Ὁ Λεωνῆς ἔμενον ἀκίνητος ὡς ἄγαλμα. Ὁ δὲ διευθυντὴς μείνας μόνος, ἐπλησίασε πρὸς αὐτὸν καὶ τῷ εἶπε. — Κύριε καλλιτέχνα, βλέπετε ὅτι ἐνήργησα πᾶν ὅ, τι ἐδυνάμην ὅπως παρασταθῆ τὸ μελόδραμά σας, ἀλλ' ὅλοι οἱ ὑποκριταὶ μὲ ἐκάλεσαν παράφρονα. Ἐπιμένουν ὅλοι αὐτοὶ εἰς τὰ παλαιά, διότι φοβοῦνται τὰ νέα, τὸ δὲ κοινὸν τοὺς βοηθεῖ εἰς τοῦτο. . . Ἀλλὰ μὴ ἀποθαρρύνεσθε. . . θὰ ἴδῃτε πολλὰ τοιαῦτα ἐάν δὲν ἀφήσητε τὸ θέατρον. . . Ἀναχωρεῖτε χωρὶς νὰ μοὶ δώσητε τὴν χεῖρα σας; . . Μὴ λησμονήσετε νὰ λάβητε τὸ ἔργον σας. . . διότι δὲν ἐγγυῶμαι περὶ αὐτοῦ. . . παρ' ἐμοὶ πολλοὶ συχναῖζουσιν. Ἄτυχῆς νεανίας! πόσον ἔχει τὸ ὕψος περίλυπον! Νομίζω ὅτι μὲ βλέπει τὴν ἐσπέραν καθ' ἣν ἀπέτυχεν εἰς τὸν San-Carlo τὸ μελόδραμά μου ὁ Καίσαρ. Ἄ! ὅλοι ἐκάμαμεν μελοδράματα εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς μουσικῆς. . . Μὴ ὀπισθοδρομῆτε εἰς τὸ στάδιον τοῦτο θὰ γίνητε μίαν ἡμέραν διευθυντὴς ὡς ἐγὼ, ὡς ὁ Βαρβάγιας, ὡς ὁ Μικάλης· εἶναι ὠραία τέχνη ὅταν ἐπιτύχη.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔτεινε τὴν χεῖρα πρὸς τὸν Λεωνῆ, ὅστις τὴν ἤγγισε χωρὶς νὰ τὴν θλίψῃ καὶ ἐξῆλθε ἐσπευσμένως.

Ἡ ὁδὸς ἦτο σκοτεινὴ, καὶ κατὰ συνέπειαν ὁ νέος μουσικὸς ἐβάδιζε τυχαίως· ἀντὶ δὲ νὰ διευθυνθῆ πρὸς τὸ ἵπποδρόμιον, ἔλαβεν ὅπως ἐναντίαν διεύθυνσιν, τὴν πρὸς τὸν ποταμὸν ἄγουσαν. Ἰδὼν τοῦτο ἐμεδιάσας, τὸ δὲ μειδιάμα του ἠδύνατο νὰ παραβληθῆ μὲ τὸ τοῦ εἰς θάνατον καταδικασμένου· ὅταν ἔφθασεν εἰς τὸ μέσον τῆς γεφύρας τοῦ ἀγίου Ἀγγέλου ἐστάθη καὶ στήριχθεὶς ἐπὶ τοῦ τοίχου ἐθεώρει τὸν Τίβεριν, ὅστις ἐφάνετο κυλίων ὕδωρ μέλαν ὑπὸ τὴν ἀπαισίαν σκιᾶν τοῦ τάφου τοῦ Ἀδριανοῦ. Ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἐγύετο τῆς σκληρᾶς ἐκείνης ἡδονῆς, ἣν δίδει ἡ ἰδέα κίφινιδίου θανάτου ὅστις μᾶς ἀπαλλάσσει ὀκληρᾶς ζωῆς. Ἀλλ' ἐγείρας τὴν κεφαλὴν του ὅπως βίψῃ τελευταῖον βλέμμα πρὸς τὸν οὐρανόν, παρετήρησεν ἕνα τῶν ἀγγέλων τῆς γεφύρας κλίνοντα πρὸς αὐτὸν τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐπὶ τῆς ἀγγελι-

κῆς ἐκείνης μορφῆς ἐνόμισεν ὅτι διακρίνει τὰ ἐξαισία χαρακτηριστικὰ τῆς Γεσουάλης.»

— Ἄς ζήσω χάριν αὐτῆς εἶπε στρέφων τὰ βλέμματά του πρὸς τὰ ὕψη τοῦ Monte-Pincio.

Καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν μὲ βῆμα ταχὺ.

(*Ἡ συνέχεια εἰς τὸ προσεχὲς φυλλάδιον.*)

Ἡ ΛΑΤΡΕΙΑ ΤΩΝ ΟΦΕΩΝ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΑΡΧΑΙΟΙΣ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΝΕΩΤΕΡΟΙΣ.

Ἡ τῆς ἀνθρωπότητος ἱστορία οὐδὲν παρίστησι περιεργότερον πρᾶγμα τῆς πρὸς τοὺς ὄφεις λατρείας, τὸ δὲ εἶδος τοῦτο τῆς εἰδωλολατρείας ὑπάρχει τὸ ἀρχαιότερον καὶ τὸ μᾶλλον διαδεδομένον. Πάντες ἐκ τῆς μυθολογίας γνωρίζομεν τὸν Πύθωνα, οὗ τὸ ὄνομα ὑπομνησκει ἡμῖν τὸν ὠραῖον μῦθον τοῦ Δευκαλίωνος καὶ τῆς Πύθρας, οἵτινες μόνοι τῶν ἀνθρώπων ἐσώθησαν ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ, τὸν βορβοράδῃ ὠκεανόν, ἐν ᾧ ἐγεννήθη ὁ τερατώδης οὗτος ὄφις, τὰ σπήλαια τοῦ Παρνασσοῦ, ἔνθα ἐζῆσε καὶ ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος, ὅστις πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ κατορθώματός του ὠνόμασε Πύθωνα τὸν τόπον ἐκεῖνον, ἐσύστησε τοὺς Πυθίους ἀγῶνας καὶ δὲν ἐδίστασε καὶ αὐτὸς νὰ προσλάβῃ τὸ ἐπώνυμον τοῦ Πυθίου.

Ἄλλ' ἡ λατρεία τῶν ὄφρων, ὑπάρχει πολὺ ἀρχαιότερα τῆς τῶν Ἑλλήνων μυθολογίας, καὶ εὐκόλως ἐξηγεῖται ἡ αἰτία τοῦ λατρεύειν τὸν δαίμονα, ὅπερ συμβαίνει ἔτι ἐν Ἰνδικῇ, ἐν τῇ ἀνατολικῇ παραλίᾳ τῆς Ἀφρικῆς καὶ ἐν Ἀγίῳ Δομίνκῳ. Οἱ ἄνθρωποι κατὰ πάσαν ἐποχὴν ἀνεγνώρισαν ἀρχὴν τινα κακοῦ, ἐξασκοῦσαν ἐπιρρόνῃ μεγίστην ἐπὶ τοῦ κόσμου, ἀδυνατοῦντες δὲ νὰ ἐξηγήσωσι τὴν αἰτίαν τῆς ἀρχῆς ταύτης, τὴν μετεμόρφωσεν εἰς δαίμονα, οὗ ἐπεκκλοῦντο τὸν ἔλεον καὶ ὃν ἐζήτουν νὰ ἐξευμενίσωσι διὰ ποικίλων θυσιῶν, μὴδ' αὐτῶν τῶν ἀνθρωπίνων ἐξαιρουμένων. Παντοῦ ἔνθα οἱ ἄνθρωποι ἐν τῷ βέβηματι τῶν αἰώνων ἔφερον τὰ βήματά των, ἀπαντᾷ τις μαρτύρια κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον ἐντελῆ τῆς ὑπάρξεως τοιαύτης κακῆς ἀρχῆς, ἣν παρίστων ὑπὸ τὸ σχῆμα ὄφρος· τοιοῦτοτρόπως δὲ τοῦ ἐρπετοῦ τούτου παραδεχθέντος ὡς ἀντιπροσώπου τῆς κακῆς ἀρχῆς, ἡ εἰκὼν του διεδόθη καθ' ὅλα τὰ δυνατὰ σχήματα, ὅτε μὲν εἰδεχθῆς καὶ ἀποτρόπαιος, ὅτε δὲ μεγαλοπρεπῆς καὶ ὠραία. Κατέστη ὁ Θεὸς τοῦ κόσμου καὶ ἡ λατρεία του ἐν Αἰγύπτῳ, ἐν Βαβυλῶνι, ἐν Ἰνδικῇ καὶ ἀλλαχοῦ, ὑπῆρξεν τοιαύτη ὡστε ἐξῆλειψε πᾶν ἔχνος θεότητος ἀγαθωτέρας